

**Henry M. Stanley**

*Stanley's tocht  
ter opsporing  
van Livingstone*

**Henry M. Stanley**

# **Stanley's tocht ter opsporing van Livingstone**



Gepubliceerd door Good Press, 2022

[goodpress@okpublishing.info](mailto:goodpress@okpublishing.info)

EAN 4064066068134

# INHOUDSOPGAVE

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

lets over Khiwa.

# I.

## Inhoudsopgave

De stad Zanzibar, die ik in alle richtingen heb doorkruist, heeft in mijne herinnering een verward en onbevallig beeld achtergelaten. De voorname, aanzienlijke wijk is eene warreling van nauwe bochtige stegen, met witte huizen en met kalk bepleisterde straten; in de wijk der Banyans is het eene opeenvolging van smalle, diepe, duistere winkels, aan bedsteden gelijk: op den voorgrond eenige bronskleurige mannen met roode tulbanden, en daarachter stapels van gemeene katoenen stoffen: wit katoen, ongebleekt katoen, geruit, gestreept, gebloemd katoen, katoen zonder einde; dan planken, zwoegende onder zware olifantstanden; donkere hoeken, waar ge, in de schemering, hoopen ruwe katoen, aardewerk, spijkers, gereedschappen en allerlei andere artikelen, in bonte wanorde door elkander, ontdekt. —De negerwijk laat de herinnering achter aan wollige kroeskoppen boven donkergele of zwarte lichamen, meestal dampende van zweet: onbevallige gedaanten, neergehurkt voor de deuren van ellendige krotten, lachende, babbelende, twistende, schacherende, te midden van eene bedompte, stinkende, bedorven lucht: een mengsel van allerlei uitwasemingen, van teer, huiden, leer, verrottende planten en alle denkbare, niet te noemen onreinheden en afval.

Ik herinner mij groote, stevig gebouwde huizen, met platte daken en hooge gebeeldhouwde deuren, van zware ijzeren kloppers voorzien; voor de deur zit eene of andere donkerkleurige gestalte, met gekruiste beenen, nauwlettend

den ingang van de woning des meesters bewakende. Voorts, een tamelijk ondiepen zee-arm, met booten, sloepen, schuiten, arabische daous, en een vreemde stoomsleeboot, half verzonken in het slib, dat de eb heeft achtergelaten. Eindelijk, een plein, Nazi-Moya genaamd, waar de Europeanen, des avonds, met loome schreden op en neder dreutelen, om de frissche zeelucht in te ademen; eenige graftomben van zeelieden, die hier den laatsten adem hebben uitgeblazen; een groot gebouw, bewoond door den heer Doctor Tozer, bisschop van Centraal-Afrika, de bisschoppelijke school, en duizende andere dingen.... Al te gader verwarde en onbestemde beelden, waarin ik ter nauwernood de Arabieren van de Afrikanen, de Afrikanen van de Banyans, de Banyans van de Hindi, de Hindi van de Europeanen kan onderscheiden....

Zanzibar is zoowel het Bagdad als het Stamboel van oostelijk Afrika: het is de groote markt- en stapelplaats voor den handel in ivoor: kopalhars, verfmoss, huiden, kostbare houtsoorten en slaven; daar worden, diep uit het binnenland, de zwarte dochteren van Oehiyoe, van Oegindo, Oegogo en het land der Gallas aangevoerd, om in het openbaar verkocht te worden. Zanzibar drijft bovendien handel in kruidnagelen, peper, sesam, schelpen en kokosolie. De waarde van den uitvoer wordt op zeven millioen gulden, die van den invoer op ruim acht millioen geschat.

Deze geheele handel wordt door drie verschillende klassen van lieden gedreven: door de Arabieren van Maskate, door de Banyans en door de mohammedaansche Hindoes, die te zamen den hoogen en den middelstand

vormen. Zij zijn de grondeigenaars; zij bezitten magazijnen en schepen; het geld en daarmee ook de macht, is in hunne handen. De werkende klasse bestaat uit Afrikanen, hetzij dan slaven of vrijen. Waarschijnlijk maken zij twee derde der bevolking uit, die op tweehonderd-duizend zielen geschat wordt, waarvan omstreeks de helft in de stad zelve woont.

De Banyan is een geboren handelaar, een schacheraar van nature; het geld stroomt even natuurlijk in zijne zakken, als het water eene steile helling afloopt; in slimheid, oneerlijkheid en doortrapte bedriegerij wint hij het zelfs van den Jood, en kent geen mededinger dan den Parsi; bij hem vergeleken, is de Arabier een onbedreven knaap. Toch zou ik bijna durven beweren, dat de Hindi, waar het op geslepenheid en boosaardige roofzucht aankomt, niet voor den Banyan onderdoet. Ik heb mij zelf dikwijls afgevraagd, aan wie van beiden de palm toekwam: en ik heb lang gearzeld, eer ik die den Banyan toekende. Met zulk soort van lieden zou ik thans te doen krijgen.

In de eerste plaats wenschte ik kennis te maken met den heer Kirk, den consul en diplomatieken vertegenwoordiger van Groot-Brittannië. Hij was de reisgezel van Livingstone geweest; en ik verbeeldde mij dat hij, meer dan iemand anders, de man was, tot wien ik mij te wenden had om eenige inlichtingen omtrent den beroemden reiziger, zijn vriend en landgenoot, te bekomen.—De heer Webb stelde mij aan Dr. Kirk voor: een schraal manneke, zeer eenvoudig gekleed, met eenigszins gebogen rug, een mager gelaat, zwart haar en dito baard. Op het hooren van mijn naam, trok hij zijne wenkbrauwen in de hoogte, en zag mij met

verbazing aan. Het gesprek liep over allerlei zaken; alleen als hij over zijne jachtavonturen sprak, kwam er leven en beweging in zijne stroeve trekken. Er werd geen woord gerept van hetgeen mij bovenal ter harte ging; en ik moest den volgenden dinsdag afwachten, toen er receptie was aan het britsche consulaat, om daarover met den consul te kunnen spreken.

Ik had mij naar het consulaat begeven, en verveelde mij daar schrikkelijk, toen de heer Kirk eindelijk medelijden met mij kreeg. Hij kwam naar mij toe, liet mij een kostbaar geweer voor de olifantenjacht zien, en begon mij iets te vertellen van zijne vroegere reizen met Livingstone. Ik haastte mij, van de gelegenheid gebruik te maken.

“Waar denkt gij wel, dat Livingstone zich nu zou bevinden?” vroeg ik hem.

“Dat is moeilijk te zeggen; misschien is hij wel dood; er zijn reeds twee jaar verlopen, sedert wij het laatst tijding van hem ontvingen. Telkens zenden wij hem allerlei zaken. Op dit oogenblik staat weer eene kleine karavaan te Bagamoyo gereed om te vertrekken. Hij moest nu terugkeeren; hij wordt oud; en als hij kwam te sterven, zouden al zijne ontdekkingen verloren zijn. Hij houdt geen dagboek, en maakt weinig of geene aantekeningen; hij schrijft vluchtig iets op eene kaart, of maakt daarop een teeken, waaruit niemand wijs kan worden. Hij moest nu waarlijk terugkeeren, en de taak aan jongere overlaten.”

“Wat is het voor een man?” vroeg ik met levendige belangstelling.

“Iemand met wien het niet gemakkelijk is om te gaan. Persoonlijk heb ik mij nooit over hem te beklagen gehad;

maar hoe dikwijls heb ik hem tegen anderen zich driftig zien maken! Dat komt, geloof ik, omdat hij geen reismakkers nevens zich dulden kan.”

“Maar stel eens, dat ik hem op mijne tochten ontmoet, wat zeer licht gebeuren kan: hoe zou hij zich dan wel tegenover mij gedragen?”

“Om u de waarheid te zeggen, geloof ik niet dat hem dit aangenaam zou zijn. Ik weet wel, dat wanneer Burton, of Grant, of Baker hem wilden gaan opzoeken, en hij daarvan de lucht kreeg, hij dadelijk zou zorgen dat een afstand van een paar honderd mijlen ondoordringbare wildernis, moerassen en poelen hen van hem scheidde. Ik houd mij overtuigd, dat hij het zou doen.”

Behoef ik te zeggen, welken indruk die mededeelingen op mij maakten? Ik was geheel uit het veld geslagen, en zou gaarne van mijn voornemen hebben afgezien, indien de plicht mij niet ware opgelegd. Trouwens, toen ik de taak op mij nam, Livingstone te gaan zoeken, wist ik heel goed, dat mijn pad niet met rozen bestrooid zou zijn. De last was stellig; ik had de verplichting op mij genomen; en al had ik nu zeker geweten, dat ik als een indringer, als een ongeroepen mededinger, als iemand die zich bemoeit met dingen, die hem niet aangaan, zou worden afgewezen—toch moest ik Livingstone opzoeken, hem vinden zoo hij nog in leven was, of anders mij de bewijzen verschaffen dat hij was overleden. Dit was mijn plicht, en dus ook mijn vaste wil.

Ik wist volstrekt niet, wat er al zoo voor eene expeditie naar het binnenland van Afrika noodig was; en den ganschen nacht tobde ik over vragen als deze:—Hoeveel geld moet ik medenemen?—Hoeveel dragers?—Hoeveel



soldaten? (Daarmede bedoelde ik de vrije negers, van Zanzibar geboortig, of de vrijgelaten slaven, die de reizigers vergezellen, en zich zelf *Askari* noemen, een hindoesch woord dat soldaat beteekent).—Hoeveel katoen, glaswerk, koperdraad en andere snuisterijen?—Welke soorten van stoffen?—En op al die vragen zocht ik te vergeefs een antwoord. Ik bedekte gansche vellen papier met eindelooze reeksen van cijfers, om uit te rekenen hoeveel het onderhoud van honderd man mij per jaar wel kosten zou: en ik kwam tot geen resultaat. Ik bestudeerde Burton, Speke en Grant: ik vond heel veel geographische, ethnographische en andere geleerdheid, maar geen enkel woord omtrent de inrichting eener karavaan. De europeanen, die ik daarover sprak, waren op dat punt al even wijs als ik; het was ook trouwens hun zaak niet.

Eindelijk wendde ik mij tot een Arabier, een vermogend en deftig man, die juist uit het binnenland was teruggekeerd, en die de eerste kooplui der stad in zijn huis ontving. Van hem vernam ik, dat voor het onderhoud van honderd manschappen, tien doti of veertig ellen katoen per dag voldoende waren; mijne reis op twee jaren rekenende, had ik dus vijftigduizend el katoenen stof noodig, die ik nu verder moest uitzoeken.—Dan, het glaswerk, of liever de glazen koralen, die in vele streken de eenige munt zijn. Het lastige hierbij was, dat de smaak bij de verschillende stammen zeer uiteenloopt: de eene wil witte kralen, een andere bruine of groene; in Oenyamoeëzi bij voorbeeld, zijn de roode kralen zeer in trek, met uitsluiting van alle anderen; in Oegogo daarentegen verlangt men alleen de zwarte, die nergens anders gangbaar zijn. Burton moest